

הלכות שבת סימן שנה

באר הגולה 414

לדבר ששפיל למים, אינו צריך מחיצות, דהנה לה כחו בכרמלית ושרי; יתחיל הדין אם בית הכסא עשוי כך שהצואה נופלת על צדי הסתל ואחר כך מתגלגלת ונופלת למטה בכרמלית. ואם (כה) נשבר הדף בשבת, מותר, משום דגדול כבוד הכריות: ג אם בית הכסא בולט חוץ לחומת העיר וצואה נופלת בחסיפה ששכיב העיר, שיש בה יותר מבית סאתים (כו) שהוא פרמלית, (כו) אינו מותר על-ידי מחיצה תלויה, שלא התירו אותה אלא במים, (כה) אבל על-ידי דף שרי, דכחו שרי בכל פרמלית: הגה ויש אומרים, דאם בית הכסא (כט) למעלה מצורה, שרי בכל ענן, דאם מוציא מרשות הטהור לכרמלית דרך מקום פטור. (ל) וצ"ל לצייל סימן שמו דיש חולקים. ויש אומרים, דאם הנה שם (לא) צואה מבפור יום, שרי בכל ענן, דהא (לב) הצואה הוי מקום (יד) פטור, ולא דרסי בה רבים (סדרי פרק הורק). וצ"ל לצייל סימן שמה דיש חולקין וסבירא להו דאין מקום פטור בכרמלית. (לג) ולפי מה שנתבאר לעיל סימן שמה דאין מקום פטור ברשות הטהור לכלי עצמא, בית הכסא העומד בין שני בתים, (לד) אסור לפנות שם אם לא ערכו יחד ולא עשו לו תקון מבפור יום, (לה) כמו שנתבאר סעיף ב, דאז שרי, ולא הוי אלא כמו חצר שאינה מערבת, (לו) גדלקן סימן שמו. * וצ"ל לקמן סימן שעו סעיף ד (יט). וכל זה דוקא לכתחלה, אבל בריצבד (לז) ששכחו ולא ערכו, מותר, (לה) דגדול כבוד הכריות (הגהות סדרי ד"ע). הולכי ספינות נהגו לעשות צרכיהן (לט) מן המשוטה לים, דהואיל והמשוטה אינה גבוהה עשרה, אף-על-פי שצרכיה ארבעה, אינה אלא פרמלית, ומוציא מפרמלית לכרמלית (כ"א בשם א"ח): ד (מ) ימים שאין (סו) עמקים עשרה טפחים, אין להם דין מים להחמיר (מא) לשפך בהם במחיצה תלויה: הגה וכל-שכן אם יבשו המים.

באר היטב

משלשה. פ"י סוף לזקב, דאז הוי כבוד ותר חורי רח"י, מרדכי. וצ"ל ס"ג בה"ה: (7) פטור. דאינה רחבה ד', ומדי שפסגה משם על הצואה, ואע"פ

שנפלת אח"כ לכרמלית, שרי: (סו) עמקים. ופ"ה סביא ה"ס' דשרי במחיצה תלויה אפלו אין עמקים י'. וכ"כ בה"ה, ע"ש:

משנה ברורה

משלשה. הנה, (יט) שהם פחות משלשה סמוך לזקב דהוי לבדו, והוי חורי רשות הטהור דהוא ברשות הטהור, ונופל מרשות הטהור לרשות הטהור; ואף-על-גב שנופל משם אחר כך למטה דהוא פרמלית, כחו בכרמלית לא נזכר: (כה) נשבר הדף בשבת וכו'. רוצה לומר, שנשבר (כ) בשבת גופא שאי אפשר למקו, ולכך מותר לפנות שם לאותו שבת: ג (כו) שהיא פרמלית. רוצה לומר, שאף שהחסיפה עמקה עשרה טפחים, בין שהיא מתוקת יותר מבית סאתים ולא הקפה לדידה, דין פרמלית עליה, נמצא מוציא מרשות הטהור לכרמלית: (כו) אינו מותר וכו'. אלא בעינן שהמחיצות יגיעו עד הקרקע: (כה) אבל על-ידי דף. או קנה, או שהצואה נופל על צדי הסתל ואחר כך מתגלגל ונופל בחסיפה, וכו': (כט) למעלה מצורה. מרקעית החסיפה; והטעם, דאורי למעלה מצורה בכרמלית מקום פטור הוא, ונמצא כשהוא נקנה, מוציא מרשות הטהור לכרמלית (כא) דרך מקום פטור: (ל) וצ"ל לצייל סימן שמו וכו'. הנה בסוף סעיף א, ויש אומרים להוציא מרשות הטהור לכרמלית אפלו דרך מקום פטור. וצ"ל בבאר הגולה שהאריך בזה ודעתו, דאף אי ניקא דברשיות דרבנן דרך מקום פטור מותר, הנה דוקא בדנח באמצע על המקום פטור אבל לא בולא נח, והכא הלא לא נח באמצע, ובעין זה מפסקת הבית מאיר גס-כן על הנשאר אומרים וצ"ל בספרו בסימן שמו וכו' בכ"מ, וכן בספר מאמר מרדכי בסימן שג סעיף א דעתו גס-כן כדעת הגר"א הנ"ל, וסמך על דעת הנשאר אומרים הראשון: (לא) צואה מבפור יום. ומדי (כג) שפסגה משם על הצואה, ואף-על-פי שנפלת אחר כך מן העיר שהוא פרמלית, שרי: (לב) הצואה הוי מקום פטור. דהא מסתמא (כג) אינה רחבה עשרה טפחים גבה בטל לגבי רשות שהוא עומד בו, והצואה מסתמא אינה גבוהה שלשה טפחים: שאני הכא, דצואה שבבית הכסא בודאי לא דרסי לה רבים: * וצ"ל אינה בטל לרשות ששכבה ותר מקום פטור: (לג) ולפי מה נזכר. כאן מתחיל הקמ"א לבאר דין אחר, אודות בית הכסא שהנה שני מקום החסיפה שמתחיל לשני אנשים ולא ערכו ביניהם, וגאמר דכאן לא שייך להתיר שכתב מתחלה והצואה הוי מקום פטור. בין דהרשיות בעצמן רשות הטהור הם, אין מקום פטור ברשות הטהור: (לד) אסור לפנות שם. מדי ששקום מושב בית הכסא הנה שני לכל אסור לבדו פי הנה מחיצה מפסקת ביניהם, אלא שהחסיפה שמתחיל הנה שני לשניהם, ולכך אסור, דמוציא מרשותו לקרקע ששפסגה, דאם גם מקום מושב שני להשפכים, אין כאן הוצאה מרשות לרשות ומותר ובית מאיר חידושי רע"א, ע"ש: (לה) כמו שנתבאר סעיף ב. הנה תקון דף או קנה, (כט) אבל תקון מחיצה תלויה אינו מועיל הכא עד שיוכרת עד לטשה: (לו) גדלקן סימן שמו. סעיף ג בהג"ה, דאם מותר שישאנה מערבת, לכלי עצמא מותר כחו: (לז) ששכחו ולא ערכו. או שלא הנה לו באפשר לעשות תקון הנזכר (ח"א): (לה) דגדול כבוד הכריות. שהחמירו חכמים בטקום שאין בו אסור דאורייתא: (לט) מן המשוטה לים. אבל מן הספינה לים נבלא תקון הנזכר בסעיף ב, לא, דהא מוציא מן רשות הטהור לים שהוא פרמלית, ואם אי אפשר לה מפני אינה סבה אלא-אם-כן יעשה צרכו בספינה, מותר, דגדול כבוד הכריות (א"ר): ד (מ) מים שאינם עמקים וכו'. קאי על סעיף א ובי"ח: (מא) לשפך בהם. והוא הדין למלאה על-ידי מחיצה תלויה, והטעם, דבין שאין בהם עשרה טפחים, כבשה דמא. וצ"ל פ"ה ומגן אברהם שחולקין על זה וסבירא להו דאין לחלק בזה, (ס) אם לא שרפים מהלכין שם על-ידי הדסוק, דאז לכלי עצמא פאקע דקנא. וצ"ל בבאר הגולה שהאריך בזה ודעתו דהנה (כא) בשיטת הראשונים,

שער הציון

(יט) אחרונים: (כ) הגר"א: (כא) דבין שיש אורי מקרקעית החסיפה עד בית הכסא קצת יותר מצורה שפסגה טפחים, נמצא פוגע החלה באור מקום פטור: (כב) נגד אברהם: (כג) נגד אברהם: (כד) מחיצת השקל, צ"ל שם: (כה) בית מאיר, וכו': (כו) הגר"א בבית הכסא: (כז) מן משמע מהצאה שהוצא בבית יוסף וכן כתבו האלה ובה וקדמיה: (כח) הנה, דאף שמדברי התוספות מוכח דלא קתה, הנה משום דאולי לשיטתו, אבל לדעת האוננים אין ראיה, ע"ש. והנה המצא ברא"ש פרק הורק ודעה דעתו דהא דאמרין יעשה מקום ארבעה ומסמא הנה מחיצה גבוהה עשרה, אם-כן על-פיהם גם הוא סבירא לה כדעת התוספות. וצ"ל בהג"ה שהביא ראיה מרש"י ערבין כ"ד פטור ב דסבירא לה כדעת השולחן ערוך, וקשה, דהא גם רש"י

הלכות שבת סימן שנה שנו

ביאורים ומוספים

מים יורד הדלי שלה דרך נקב גזוזטרא המתחננה⁽³¹⁾.

(31) כזה

סימן שנו

דין אמת המים העוברת בקצור

(משנ"ב ס"ק א)

ואינה נמשכת מפתח⁽¹⁾.

(1) ואם היא יוצאת רק מצד אחד של החצר, ראה להלן (ס"ק י), ובמה שכתבנו שם.

(משנ"ב ס"ק ב)

דקשעור זה נעשו המים רשות לעצמך⁽²⁾ וישם בןמלית עליהם⁽³⁾.

(2) ואם החריץ עמוק י' ורחב ד', אבל המים שבתוכו אינם עמוקים י' ורחבים ד', או באופן שהמים עמוקים י' טפחים אבל מחיצת החריץ אינה י' טפחים [בגון שחלק מן המחיצה אינו בשיפוע המתלקט י' טפחים מתוך ד' אמות, שאינו נחשב מחיצה], נחלקו האחרונים אם הדבר תלוי בעומק מחיצת החריץ או בעומק המים. בשו"ת התם סופר (א"ח סי' פז) כתב, שהדבר תלוי בעומק מחיצת החריץ ולא בעומק המים. מאידך, בשו"ת ישועות מלכו (א"ח סי' בט) כתב, שרק באופן שגם מחיצת החריץ עמוקה י' וגם המים עמוקים י', אז הוא נחשב לכרמלית ואין ממלאים ממנו. וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק י), שהחז"א ביאר שהראשונים נחלקו האם עצם החריץ מחשיב את המקום לכרמלית, או רק משום שמים עוברים ברוכו מצד לצד. והבאנו שם את דעת האבני מר, שלכל השיטות אין החריץ עצמו מחשיב את המקום לכרמלית.

(3) ואף שיש מחיצות לחצר משני צידי אמת המים, אין מחיצות אלו מעילות להבדיל בין חלק האמה שתוך החצר לחלק שמחוץ לחצר כדין כל רוח רביעית של רשות שדי לגדרה ב' פסים, כיון שהאמה נרדף במקום בפני עצמו, ובתוכה אין מחיצות כלל ברוח הרביעית. וסברת דין זה תבאר להלן (ס"ק י) ובמה שכתבנו שם.

(ביה"ל ד"ה העוברת בחצר)

דאם הוא קשצר שהעצב המים רק קשצר יום או יומים, לא קודו על זה שצחקה בןמלית. וצריך עיון⁽⁴⁾.

(4) ודעת החז"א (א"ח סי' קד ס"ק ג) שאין לחלק בזה, אלא אפילו המשך במילואים עמוד 7

(שו"ע ס"ה)

היו שפי גזוזטראות זו למעלה מזו, משוכה זו מכנגד זו מעט ואינה רחוקה מכנגדה ארבעה טפחים, בין אם עומדת תוך עשנה זו לזו בין יש ביניהם יותר מגבה עשר אמות וכו', וכל-שכן אם עשו שמייהן למתחננה ששמייהן אסורות עד שיערכו⁽²⁸⁾.

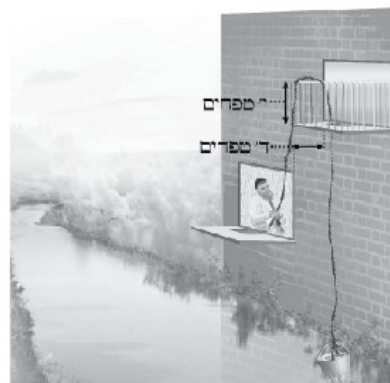
(28) כזה

(משנ"ב ס"ק מב)

אבל אם היו רחוקים ארבעה טפחים, אס"פן לשרוצה בעל הסתמון להשמש בגזוזטרא העליונה צריך לזרז דלי שלו באויר להלאה דרך ארבעה טפחים⁽²⁹⁾.

(29) כזה

(משנ"ב ס"ק מד)

דברחוקה מכנגדה בקשף רחב הפתל ארבעה טפחים, שוב לא אסרי אגודי⁽³⁰⁾.

(30) והיינו דוקא בששתי הגזוזטראות רחוקות זו מזו ד' טפחים, אבל אם הן סמוכות זו לזו בתוך ד' טפחים, כתב החז"א (א"ח סי' קב ס"ק טו) שבני הגזוזטראות אוסרים זה על זה אפילו אם הנקב שדולים משם רחוק לאחת מהן יותר מד' טפחים.

ופרטי דינים אלו באיזה אופן אוסר דרך אויר ובאיזה אופן אינו אוסר, נתבארנו בשו"ע לקמן (סי' שעה ס"ב, וסי' שעו ס"ב-ג, ובביה"ל שם ד"ה שאין).

(משנ"ב ס"ק מח)

אם העליונה מכנגדת ממש נגד המתחננה, וכלשהיא צריכה לזלזול

